

United Nations
Nations UniesInternational Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yougoslavie

“VUKOVARSKA BOLNICA” (IT-95-13/1)

MRKŠIĆ i drugi*Tužilac protiv Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivjančanina***MILE MRKŠIĆ**

Pukovnik u Jugoslovenskoj narodnoj armiji (JNA) i komandant 1. gardijske motorizovane brigade i Operativne grupe Jug; posle pada Vukovara, unapređen u čin generala u JNA i postao komandant 8. operativne grupe JNA na području Korduna u Hrvatskoj.

- Osuđen na **20 godina zatvora**

Osuđen za:

Ubistvo; mučenje; okrutno postupanje (kršenje zakona ili običaja ratovanja)

- Mrkšić je odlučio da povuče oficire i vojnike JNA koji su čuvali ratne zarobljenike na Ovčari 20. novembra 1991. Tim činom, pružio je bitnu praktičnu pomoć Teritorijalnoj odbrani (TO) i paravojnim snagama koje su tada mogle da izvrše ubistva. Nadalje, Mrkšić je propustio da tokom tog istog popodneva spreči daljnje vršenje krivičnih dela okrutnog postupanja i mučenja koja su počinjena na mestu događaja, a o kojima je bio obavešten.

Datum rođenja	20. jula 1947. u Kozarcu, u blizini Vrginmosta, Hrvatska
Optužnice	Prvobitna: 7. novembra 1995; izmenjena: 3. aprila 1996; izmenjena: 2. decembra 1997; druga izmenjena optužnica: 1. novembra 2002; treća izmenjena objedinjena optužnica: 9. marta 2005.
Datum predaje	15. maja 2002.
Prebačen na MKSJ	15. maja 2002.
Prvo stupanje pred Sud	16. maja 2002, izjasnio se po svim optužbama da nije kriv
Presuda Pretresnog veća	27. septembar 2007, osuđen na 20 godina zatvora
Presuda Žalbenog veća	5. maj 2009, osuđen na 20 godina zatvora
Na izdržavanju kazne	16. avgusta 2012. prebačen u Portugal na izdržavanje preostalog dela kazne
	Umro 16. avgusta 2015.

MIROSLAV RADIĆ

Kapetan JNA; komandovao je jednom pešadijskom četom u sastavu 1. bataljona 1. gardijske motorizovane brigade

- **Osloboden optužbi**

Datum rođenja	10. septembra 1962. u Zemunu, Srbija
Optužnice	Prvobitna: 7. novembra 1995; izmenjena: 3. aprila 1996; izmenjena: 2. decembra 1997; treća izmenjena objedinjena optužnica: 9. marta 2005.
Datum predaje	21. april 2003.
Prebačen na MKSJ	17. maja 2003.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	21. maja 2003, izjasnio se po svim optužbama da nije kriv; 16. februara 2004, izjasnio se po dodatnim optužbama da nije kriv
Presuda Pretresnog veća	27. septembar 2007, oslobođen optužbi

VESELIN ŠLJIVANČANIN

Major JNA; oficir za bezbednost 1. gardijske motorizovane brigade i Operativne grupe Jug zadužen za bataljon vojne policije potčinjen 1. gardijskoj motorizovanoj brigadi; posle pada Vukovara, unapređen u čin potpukovnika i postao je komandant brigade Vojske Jugoslavije (VJ) u Podgorici, Crna Gora

- Osuđen na **10 godina zatvora**

Osuđen za:

Mučenje (kršenje zakona ili običaja ratovanja)

- Šljivančanin, iako je bio odgovoran za bezbednost ratnih zarobljenika, i iako je posetio Ovčaru u vreme kad su oni bili zlostavljani, nije učinio ništa da zaustavi premlaćivanje ili da spreči njegovo nastavljanje. Nije dao odgovarajuća naređenja vojnoj policiji koja je čuvala zarobljenike, i nije obezbedio, čak niti zatražio, da im bude poslano pojačanje.

Datum rođenja	13. juna 1953, opština Žabljak, Crna Gora
Optužnice	Prvobitna: 7. novembra 1995; izmenjena: 3. aprila 1996; izmenjena: 2. decembra 1997; treća izmenjena objedinjena optužnica: 9. marta 2005.
Datum hapšenja	13. juna 2003, od strane srpskih vlasti
Prebačen na MKSJ	1. jula 2003.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	3. jula 2003, nije se izjasnio o krivici; 10. jula 2003, izjasnio se po svim optužbama da nije kriv; 16. februara 2004, izjasnio se po dodatnim optužbama da nije kriv
Presuda Pretresnog veća	27. septembar 2007, osuđen na pet godina zatvora
Presuda Žalbenog veća	5. maj 2009, osuđen na 17 godina zatvora
Presuda nakon postupka preispitivanja	8. decembar 2010, presuda smanjena na 10 godina zatvora
Kazna izdržana	5. jula 2011, odobreno prijevremeno puštanje na slobodu

STATISTIČKI PODACI

Broj sudskih dana	189
Broj svedoka optužbe	62
Broj dokaznih predmeta optužbe	597
Broj svedoka odbrane	36
Broj dokaznih predmeta odbrane	250

SUĐENJE	
Početak suđenja	11. oktobra 2005.
Završne reči	Od 14. do 16. marta 2007.
Pretnosno veće II	Sudija Kevin Parker (predsedavajući), sudija Christine Van Den Wyngaert, sudija Krister Thelin
Optužba	Marks Moore, Philip Weiner, Meritxell Regue, Alexis Demirdjian
Obrana	Za Mileta Mrkšića: Miroslav Vasić, Vladimir Domazet Za Miroslava Radića: Borivoje Borović, Mira Tapušević Za Veselina Šljivančanina: Novak Lukić, Stéphane Bourgon
Presuda	27. septembar 2007.

ŽALBENI POSTUPAK	
Žalbeno veće	Sudija Theodor Meron (predsedavajući), sudija Mehmet Güney, sudija Fausto Pocar, sudija Liu Daqun i sudija Andréia Vaz
Optužba	Paul Rogers
Obrana	Za Mileta Mrkšića: Miroslav Vasić, Vladimir Domazet Za Veselina Šljivančanina: Novak Lukić, Stéphane Bourgon
Presuda	5. maj 2009.

POVEZANI PREDMETI
DOKMANOVIĆ (IT-95-13a) "VUKOVARSKA BOLNICA"

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Prvobitna optužnica Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina je potvrđena 7. novembra 1995. Dana 3. aprila 1996, optužnica je izmenjena na način da je uključen četvrti optuženi, Slavko Dokmanović. Optužnica protiv četvorice optuženih je ponovo izmenjena 2. decembra 1997.

Dana 27. juna 1997, Dokmanović je prebačen u Hag, a 4. jula 1997, izjasnio se po svim tačkama optužnice da nije kriv. Dana 15. jula 1998, postupak protiv njega je zaključen nakon što je 29. juna 1998. umro u pritvoru (vidi predmet Dokmanović, IT-95-13a).

Nakon prebacivanja Mrkšića u Hag 15. maja 2002, tužilaštvo je dobilo dopuštenje da podnese daljnju izmenjenu optužnicu samo protiv njega. Ta optužnica, koja je nazvana drugom izmenjenom optužnicom, je potvrđena 1. novembra 2002.

Dana 21. jula 2003, tužilaštvo je podnelo objedinjenu izmenjenu optužnicu. Ta optužnica je uključivala Radića i Šljivančanina, koji su već bili prebačeni na MKSJ. Pretresno veće nije potvrdilo tu optužnicu i 23. januara 2004, naložilo je tužilaštvu da modifikuje objedinjenu izmenjenu optužnicu. Nova optužnica je podnesena 9. februara 2004.

Navodi protiv trojice optuženih su bili dodatno konkretizovani u drugoj modifikovanoj objedinjenoj izmenjenoj optužnici koja je podnesena 26. avgusta 2004.

Konačno, nakon odluke Pretresnog veća od 29. oktobra 2004, tužilaštvo je 15. novembra 2004. podnelo treću izmenjenu objedinjenu optužnicu. Dana 9. marta 2005, Pretresno veće je naložilo da to bude važeća optužnica u predmetu.

U toj se optužnici navodi da je krajem avgusta 1991. Jugoslovenska narodna armija (JNA) opkolila grad Vukovar. Opsada je trajala do 18. novembra 1991, kad su srpske snage zauzele grad. Tokom tromesečne opsade, JNA je granatiranjem u velikoj meri razorila grad, a stotine ljudi su poginule. Kada su srpske snage okupirale grad, njihovi pripadnici su pobili još nekoliko stotina nesrba. Ogromna većina stanovništva nesrpske nacionalnosti proterana je iz grada u roku od nekoliko dana nakon pada Vukovara. Poslednjih dana opsade Vukovara, nekoliko stotina ljudi je potražilo utočište u vukovarskoj bolnici, koja se nalazi u blizini centra grada, verujući da će bolnica biti evakuisana u prisustvu međunarodnih posmatrača.

Prema optužnici, Mrkšić, Radić i Šljivančanin su učestvovali u udruženom zločinačkom poduhvatu (UZP) koji je imao za cilj progon Hrvata ili drugih nesrba koji su se, nakon pada Vukovara, nalazili u vukovarskoj bolnici, a putem počinjenja ubistva, mučenja i okrutnog postupanja, istrebljenja, i nehumanih dela.

Dalje se navodi da su 20. novembra 1991, vojnici odveli oko 400 nesrba iz vukovarske bolnice. Radić i Šljivančanin su lično učestvovali u selekciji zatočenika koje su zatim ukrkali na autobuse. Autobusi su napustili bolnicu i nastavili put prema kasarnama JNA gde su srpske snage, koje su se sastojale od pripadnika TO-a, dobrovoljačkih i paravojnih jedinica ponižavale zatočenike i pretile im. Neki zatočenici su izvedeni iz autobusa i pretučeni u prisutnosti pripadnika JNA. Zatim su zatočenici prevezeni na poljoprivredno dobro Ovčara, oko četiri kilometra južno od Vukovara, gde su ih vojnici tukli. Vojnici su zatim prevezli nesrpske zatočenike u grupama od 10 do 20 osoba do jedne jaruge u pravcu Grabova, sela koje nalazi oko tri kilometra jugoistočno od Ovčare, gde su ubili najmanje 264 Hrvata i drugih nesrba iz vukovarske bolnice. Nakon što su ubijeni, leševi žrtava buldožerom su pokopani u masovnu grobnicu na istoj lokaciji.

Mrkšić, Radić i Šljivančanin su se teretili na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1)) i krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3) Statuta) za:

- **Progone na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi; istrebljenje; ubistvo; mučenje; nehumana dela;** (zločini protiv čovečnosti, član 5), i
- **Ubistvo; mučenje; okrutno postupanje** (kršenje zakona ili običaja ratovanja, član 3).

Postupak na osnovu pravila 61:

U određenim slučajevima, kad optuženi nije uhapšen ili se nije predao i ne nalazi se u pritvoru, Međunarodni sud postupa u skladu s pravilom 61 Pravilnika o postupku i dokazima. U takvom postupku, Pretresno veće u punom sastavu na javnoj raspravi pregleda optužnicu i dokazni materijal i, ako zaključi da postoje razumne osnove za sumnju da je optuženi počinio sva ili neka od krivičnih dela za koje se tereti, potvrđuje optužnicu i izdaje međunarodni nalog za hapšenje. Svrha tog naloga je da se osigura da optuženi bude uhapšen ukoliko pređe međunarodne granice. Pored toga, ukoliko to tužilac dokaže, veće može utvrditi da je neuspešno dostavljanje naloga za hapšenje optuženom rezultat neuspeha u izvršenju naloga za hapšenje ili odbijanja države da saraduje sa Sudom. Predsednik Suda, nakon konsultacija sa predsedavajućim sudijama Pretresnih veća, tada može obavestiti Savet bezbednosti o takvom neuspehu ili odbijanju države da saraduje. Pretres u skladu s pravilom 61 nije suđenje u odsutnosti i na njemu se ne utvrđuje krivica.

Pretresi na osnovu pravila 61 u predmetu protiv Mrkšića i drugih održani su od 20. do 28. marta 1996, a sudija Jorda bio je predsedavajući sudija. Osim dokaza u pisanom obliku, tužilac je doveo i 11 svedoka koji su svedočili uživo. Dana 3. aprila 1996, Pretresno veće je donelo odluku kojom je potvrdilo prvobitnu optužnicu i izdalo međunarodne naloge za hapšenje Mrkšića, Radića i Šljivančanina koji su poslani u sve države i Provedbenim snagama (IFOR) pod vodstvom NATO-a koje su u to vreme bile u Bosni i Hercegovini.

Pretresno veće je takođe smatralo da se neuspeh u hapšenju Mrkšića, Radića i Šljivančanina mogao pripisati odbijanju Savezne Republike Jugoslavije (Srbije i Crne Gore) da saraduje s MKSJ. Shodno tome, Pretresno veće je zatražilo predsednika Međunarodnog suda da o tom propustu SRJ u ispunjavanju njihovih pravnih obaveza obavesti Veće bezbednosti UN. Dana 24. aprila 1996, predsednik Antonio Cassese poslao je Veću bezbednosti pismo o tome. Po primitku pisma, Veće bezbednosti je izdalo više rezolucija kojima poziva na ispunjavanje obaveza prema Međunarodnom sudu.

SUĐENJE

Suđenje Mrkšiću, Radiću i Šljivančaninu je počelo 11. oktobra 2005. Tužilaštvo je završilo s izvođenjem svojih dokaza 23. juna 2006. Izvođenje dokaza odbrane počelo je 30. avgusta 2006. i trajalo do 8. decembra 2006. Optužba je iznela završne reči 14. i 15. marta, a odbrana 15. i 16. marta 2007.

ODLUKA U SKLADU S PRAVILOM 98bis

Po završetku izvođenja dokaza optužbe, Pretresno veće može da donese odluku o tome da li postoje osnove za osudu. Ako Veće smatra da Tužilaštvo nije izvelo dovoljno dokaza za određenu optužbu/optužbe, Veće može da odbaci te optužbe i donese oslobađajuću presudu pre početka izvođenja dokaza odbrane.

Dana 28. juna 2006, Pretresno veće u predmetu *Mrkšić i drugi* donelo je usmenu odluku u skladu s pravilom 98bis u kojoj je navelo sledeće: "...Veće stoga smatra da nema osnova po kojem u ovom trenutku može doneti oslobađajuću presudu po bilo kojoj tački optužnice protiv bilo kojeg od trojice optuženih, a u skladu sa zahtevima pravila 98bis..."

PRESUDA PRETRESNOG VEĆA

Pretresno veće je izreklo presudu 27. septembra 2007.

Veće je zaključilo da su, prema naređenjima koje je Mrkšić izdao 19. novembra 1991, a koje je sproveo u delo Šljivančanin, ratni zarobljenici odvedeni iz Vukovarske bolnice ujutro 20. novembra 1991. i na kraju odvedeni na Ovčaru. Međutim, Veće se uverilo da je prvobitna namera Mrkšića bila da ratni zarobljenici budu odvedeni u Sremsku Mitrovicu, između ostalog, i zato da bi kasnije bili razmenjeni za srpske ratne zarobljenike u rukama hrvatskih vlasti. To je naređenje izdato Šljivančaninu i preneseno mnogim drugim koji su učestvovali u operaciji evakuacije. Tako je prethodnih dana činjeno i sa drugim ratnim zarobljenicima.

Tokom jutra 20. novembra 1991. Mrkšić se predomislio i promenio svoja naređenja. Prvo su zarobljenici držani u autobusima u kasarni JNA, a onda u hangaru na Ovčari, ali sve vreme još uvek pod stražom vojne policije JNA, iako ne baš efikasnom. Na kraju je, pred kraj dana, Mrkšić odlučio i naredio da se povuče vojna policija koja je čuvala zarobljenike. Dokazi pokazuju da je upravo u vreme izdavanja tog naređenja Mrkšić konačno odlučio da ratne zarobljenike treba ostaviti u rukama vukovarske Teritorijalne odbrane (TO). Potpuni razlozi za takvo postupanje poznati su samo Mrkšiću. Želje lokalne srpske vlade, koja nije imala nikakva zakonska ovlašćenja ili moć da naloži Mrkšiću ali JNA šta treba učiniti s ratnim zarobljenicima, izgleda da su bile značajan faktor.

Dokazi nisu pokazali da su u bilo kojem trenutku Šljivančanin ili Radić na bilo koji način učestvovali u procesu putem kojeg je Mrkšić došao do odluke da JNA treba da odustane od nadzora nad ratnim zarobljenicima tako što će biti povučena vojna policija koja ih je čuvala. Te činjenične okolnosti isključuju svaki zaključak da su Mrkšić, Šljivančanin i Radić delovali zajedno u udruženom zločinačkom poduhvatu.

U optužnici se Mrkšić, između drugih oblika odgovornosti, teretio da je odgovoran i za to što je naredio da se počine zločini za koje je optužen. Međutim, Veće je zaključilo da za takav zaključak nema nikakvih dokaza. Iako je kao komandant Operativne grupe Jug Mrkšić bio na položaju vlasti u odnosu na TO i paravojne snage koje su počinile krivična dela okrutnog postupanja, mučenja i ubistva na Ovčari, nije dokazano da im je on naredio da počine krivična dela iz optužnice.

Pretresno veće je zaključilo da je Mrkšić znao za intenzivno neprijateljsko raspoloženje srpske TO i paravojnih snaga prema pripadnicima hrvatskih snaga. To se pogotovo pokazalo tokom toga dana dešavanja u kasarni JNA i na Ovčari, o čemu je Mrkšića izvestilo više oficira JNA. Takođe je bio obavešten o ubistvima u "Veleprometu" prethodnog dana. Time što je naredio povlačenje vojne policije JNA s Ovčare, znajući pritom da će zarobljenici biti izloženi velikom riziku teškog nasilja i smrti od strane TO i paravojnih snaga, Mrkšić je pomogao i podržao krivična dela ubistva počinjena kao posledica njegovog naređenja. Iz tih razloga, Pretresno veće je zaključilo da je Mrkšić odgovoran po članu 7(1) Statuta za pomaganje i podržavanje krivičnog dela ubistva.

Pored toga, Mrkšić tokom popodneva 20. novembra 1991. nije preduzeo nikakve korake da pojača stražu na Ovčari, niti da na bilo koji način unapredi mere za zaštitu ratnih zarobljenika od nasilja i drugih oblika okrutnog postupanja od strane TO i paravojnih snaga, uprkos tome što je bio obavešten da ima žestokog zlostavljanja. Svojim propustom da djeluje, Mrkšić je onima na Ovčari koji su želeli da se osvete ratnim zarobljenicima pružio i praktičnu pomoć i ohrabrenje. Snage JNA, kojima je on zapovijedao, ranije su uspostavile i održavale nečovečne uslove zatočenja zarobljenika. Zbog toga je Mrkšić proglašen

odgovornim po članu 7(1) Statuta za pomaganje i podržavanje krivičnih dela mučenja i okrutnog postupanja.

Što se tiče optuženog Šljivančanina, Veće je konstatovalo da, iz razloga navedenih prilikom razmatranja odgovornosti Mrkšića, dokazi nisu pokazali da je Šljivančanin učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu za koji se tereti u optužnici.

Veće je zaključilo da nema nikakvih dokaza koji sugeriraju da je Šljivančanin naredio bilo kojim snagama na Ovčari da počine bilo koje od krivičnih dela za koje se optuženi terete u optužnici. Pored toga, te zločine počinili su TO i paravojne snage. Šljivančanin nije imao nikakva ovlaštenja da komanduje tim snagama. Šljivančanin se na osnovu dokaza nije mogao smatrati odgovornim po članu 7(1) Statuta za to da je naredio činjenje bilo kojeg od krivičnih dela dokazanih u ovom predmetu. Na osnovu dokaza se takođe nije mogla utvrditi njegova odgovornost po članu 7(3) Statuta zbog toga što nije sprečio činjenje zločina ili kaznio počinioce.

Pretresno veće je, međutim, zaključilo da je Šljivančanin 20. novembra 1991. imao komandna ovlaštenja, koja mu je dodelio Mrkšić, nad vojnom policijom koja je bila angažovana na evakuaciji ratnih zarobljenika iz bolnice i čuvala ih u autobusima i na Ovčari. U optužnici se nije tvrdilo, niti su dokazi pokazali, da su pripadnici vojne policije počinili bilo koje od krivičnih dela u ovom predmetu. Naprotiv, oni su bili angažovani na obezbeđenju zarobljenika kako ih ne bi zlostavljali pripadnici TO i paravojnih snaga, iako često na nezadovoljavajući način. Kao što pokazuju činjenice u ovom predmetu, obezbeđenje ratnih zarobljenika na Ovčari bilo je neadekvatno. Broj vojnih policajaca na Ovčari bio je previše mali, a njihovo obavljanje dužnosti ponekad nezadovoljavajuće, tako da su veliki deo vremena zarobljenici bili izloženi neprijateljskim radnjama TO i paravojnih snaga koje su se okupile na Ovčari. Suprotno iskazu Šljivančanina i drugim dokazima, Pretresno veće zaključuje da je on neko vreme bio na Ovčari dok se odvijalo zlostavljanje zarobljenika. On je stoga mogao videti brutalno ponašanje pripadnika TO i paravojnih snaga i biti svestan da se nad ratnim zarobljenicima čine teška krivična dela. Pored toga, on je znao za ranije događaje istog karaktera, pogotovo za zlostavljanja i lišavanja života hrvatskih ratnih zarobljenika od strane lokalne srpske TO i paravojnih snaga prethodnog dana u "Veleprometu", kao i za druge slične incidente koji su se odigrali u području Vukovara u oktobru i novembru 1991. No, on se opredelio da ne upotrebi ni jednu od mera koje su mu stajale na raspolaganju kako bi pokušao da spreči ono što se događalo. Nije ispunio svoju dužnost da se postara za ratne zarobljenike koji su bili pod nadzorom JNA, dužnost koju mu nameću zakoni ratovanja, koja je bila deo njegovih odgovornosti kao organa bezbednosti i kojom ga je konkretno zadužio Mrkšić. Šljivančanin mogao je tražiti ili narediti da na Ovčaru odu dodatne trupe. Mogao je izdati naređenja vojnoj policiji koja je tamo bila prisutna da pojača zaštitu. On nije izdao odgovarajuća naređenja i nije preduzeo druge odgovarajuće mere. To je omogućilo dalje zlostavljanje ratnih zarobljenika, a time i činjenje krivičnih dela mučenja i okrutnog postupanja, što mu je u datim okolnostima i moralo biti očigledno. Iz tih razloga, dokazana je odgovornost Šljivančanina po članu 7(1) Statuta za pomaganje i podržavanje krivičnih dela mučenja i okrutnog postupanja.

Međutim, Šljivančanin nije proglašen odgovornim za pomaganje i podržavanje krivičnog dela okrutnog postupanja počinjenog nametanjem nečovečnih uslova zatočenja u hangaru na Ovčari, budući da dokazi nisu pokazali da je on ulazio u hangar i da je mogao videti uslove zatočenja u njemu.

Krivično delo ubistva počinjeno je tokom noći nakon povlačenja sve vojne policije JNA s Ovčare na osnovu naređenja Mrkšića. Tim naređenjem Šljivančanin je nužno prestao biti odgovoran za bezbednost ratnih zarobljenika i prestale su njegova komandna ovlaštenja nad vojnom policijom koja je pružala obezbeđenje. Prema tome, on nije odgovoran za ubistva koja su počinili pripadnici TO i paravojnih snaga nakon što je vojna policija JNA povučena s Ovčare.

Što se tiče je Radića, dokazima je utvrđeno da je bio u bolnici 19. novembra 1991. i da su vojnici pod njegovom komandom na početku obezbeđivali bolnicu. Takođe je utvrđeno da je Radić bio u krugu bolnice ujutro 20. novembra 1991, ali ne i da je učestvovao u trijaži ispred bolnice. Nije bilo nikakvih dokaza da je Radić bio na Ovčari 20. novembra 1991. i Pretresno veće je zaključilo da nije dokazano da je Radić znao ili imao razloga da zna da su vojnici pod njegovom komandom počinili zločine na Ovčari. Iz razloga navedenih prilikom razmatranja odgovornosti Mileta Mrkšića, nema nikakvih dokaza da je Radić učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu.

Dana 27. septembra 2007, Pretresno veće je izreklo presudu i osudilo optužene kako sledi:

Mrkšić, na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta Međunarodnog suda) za:

- Ubistvo (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)
- Mučenje (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)

- Okrutno postupanje (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)

Kazna: 20 godina zatvora

Šljivančanin, na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta Međunarodnog suda) za:

- Mučenje (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)

Kazna: pet godina zatvora

Radić je oslobođen svih optužbi.

PRESUDA ŽALBENOG VEĆA

Dana 29. oktobra 2007, branioci Šljivančanina i Mrkšića podneli su najave žalbi na presudu. Istog dana, i tužilaštvo je podnelo najavu žalbe na presudu izrečenu Mrkšiću i Šljivančaninu.

Presuda Žalbenog veća je izrečena 5. maja 2009.

Žalbeno veće je odbilo svih jedanaest žalbenih osnova koje je podneo Mrkšić i svih šest koje je podneo Šljivančanin.

Tužilaštvo je podnelo žalbu na presudu Pretresnog veća po četiri osnova i predložilo da Žalbeno veće: poništi oslobađajuću presudu izrečenu Šljivančaninu i Mrkšiću prema članu 5 Statuta za zločine protiv čovečnosti; da obori oslobađajuću presudu izrečenu Šljivančaninu za ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja; da preinači i poveća kazne izrečene Šljivančaninu i Mrkšiću kako bi ispravno odražavale težinu njihovog kažnjivog ponašanja; i najzad, da preinači i poveća kazne izrečene Šljivančaninu i Mrkšiću u slučaju da Žalbeno veće odluči da donese nove osuđujuće presude prema članu 5 Statuta.

U svom drugom žalbenom osnovu tužilac je tvrdio da je Pretresno veće pogrešno utvrdilo činjenično stanje i pogrešno primenilo pravo kad je zaključilo da Šljivančanin nije odgovoran za pomaganje i podržavanje ubistva 194 osobe, navedene u prilogu Prvostepenoj presudi kao lica ubijena na Ovčari u večernjim časovima 20. novembra 1991. godine. Tužilac je tvrdio da je Pretresno veće pogrešilo zato što nije zaključilo da je Šljivančanin, u vreme kad je došao na Ovčaru, znao da će pripadnici TO i paravojnih snaga verovatno ubiti zarobljenike.

Žalbeno veće je zaključilo da Pretresno veće nije donelo nerazuman zaključak kad je konstatovalo da su pripadnici JNA, sve dok su bili prisutni, mogli i dalje da budu interventni element dovoljan da se spreči da zlostavljanje od strane pripadnika TO i paravojnih snaga eskalira s fizičkog zlostavljanja na lišavanje života, iako nisu ništa učinili ni da spreče zlostavljanje. Usled toga, Žalbeno veće je zaključilo da Šljivančanin nije imao potrebnu *mens rea* za pomaganje i podržavanje ubistva sve dok je verovao da su vojnici JNA ostali na Ovčari. Žalbeno veće je primetilo da Pretresno veće nije iznelo konstataciju ili izvelo zaključak o tome kada je i da li je Šljivančanin saznao za naređenje o povlačenju pripadnika JNA tokom noći 20. novembra 1991. godine. Međutim, jedini razuman zaključak koji se može izvesti je taj da je Mrkšić, tokom njihovog sastanka po povratku Šljivančanina u Negoslavce te noći, rekao Šljivančaninu da je on povukao pripadnike JNA koji su štitili ratne zarobljenike na Ovčari.

S obzirom na konstataciju Pretresnog veća da Šljivančanin nije mogao da zaključi da će zarobljenici verovatno biti lišeni života jer je znao za prisustvo pripadnika JNA, jedini razuman zaključak je da je Šljivančanin, saznajući za naređenje o povlačenju vojnika, shvatio da je postalo verovatno da će ratni zarobljenici na Ovčari biti lišeni života. Isto tako, budući da je znao da će ostavljanje ratnih zarobljenika u rukama pripadnika TO i paravojnih snaga verovatno rezultirati njihovim lišavanjem života, a pošto je bio odgovoran za ratne zarobljenike, Šljivančanin je takođe morao shvatiti da će, ako ne preduzme korake da obezbedi kontinuiranu zaštitu ratnih zarobljenika, pomoći pripadnicima TO i paravojnih snaga da počine ubistva. Shodno tome, Žalbeno veće je konstatovalo da je jedini razuman zaključak taj da je Šljivančanin, pošto je saznao za naređenje o povlačenju pripadnika JNA od Mrkšića na sastanku u noći 20. novembra 1991, znao da će pripadnici TO i paravojnih snaga verovatno lišiti života ratne zarobljenike i da će, ako on ništa ne učini, njegovo nečinjenje pomoći u ubistvu zarobljenika. Prema tome, Žalbeno veće je konstatovalo da je Šljivančanin, saznajući za naređenje Mrkšića o povlačenju pripadnika JNA s Ovčare, stekao *mens rea* za pomaganje i podržavanje ubistva.

Po pitanju odgovornosti Šljivančanina za dobrobit i bezbednost ratnih zarobljenika u kontekstu III ženevske konvencije, Žalbeno veće je smatralo da je Šljivančanin imao dužnost da zaštiti ratne zarobljenike držane na Ovčari i da je ta odgovornost obuhvatala obavezu da ne dopusti da ratni zarobljenici pređu u ruke ikome a da se prvo sam ne uveri da im se neće naškoditi. Naređenje Mrkšića o povlačenju pripadnika JNA nije ga oslobodilo pozicije oficira JNA. Žalbeno veće je zaključilo da je Pretresno veće pogrešilo kad je zaključilo da je dužnost Šljivančanina da zaštiti ratne zarobljenike prema zakonima i običajima ratovanja prestala kad je g. Mrkšić izdao naređenje o povlačenju.

Žalbeno veće je s tim u vezi podsetilo da je implicitan uslov za pomaganje i podržavanje nečinjenjem taj da je optuženi bio u mogućnosti da deluje, ali to nije učinio. Žalbeno veće je smatralo da je Šljivančanin, premda više nije imao *de jure* ovlašćenja nad vojnom policijom razmeštenom na Ovčari, mogao da obavesti vojnu policiju razmeštenu na Ovčari da je naređenje Mrkšića bilo protivno primarnoj obavezi zakona i običaja ratovanja da se zaštite ratni zarobljenici i da je, prema tome, ono predstavljalo protivzakonito naređenje. Izdavanje naređenja vojnoj policiji 80. motorizovane brigade, koje bi bilo protivno Mrkšićevom, zahtevalo bi da Šljivančanin prekorači svoja *de jure* ovlašćenja koja su mu bila efektivno oduzeta Mrkšićevim naređenjem o povlačenju. Uprkos tome, protivzakoniti karakter Mrkšićevog naređenja nalagao je da Šljivančanin to učini. Žalbeno veće je smatralo da se pod izvesnim okolnostima od oficira može zahtevati da, u granicama u kojima može da deluje, prekorači svoja *de jure* ovlašćenja da bi sprečio protivzakonito naređenje. Žalbeno veće je nadalje smatralo da je Šljivančanin mogao pokušati da ubedi Mrkšića da obustavi izvršenje naređenja o povlačenju. Da su mu pokušaji da ubedi Mrkšića propali, Šljivančanin je prilikom svog telefonskog razgovora s Beogradom, kad je tražio da razgovara s generalom Vasiljevićem, mogao da zatraži generalovu pomoć po tom pitanju.

Žalbeno veće je smatralo da bi ubistvo ratnih zarobljenika bilo znatno manje verovatno da je Šljivančanin uspeo da obezbedi povratak vojne policije na Ovčaru. Shodno tome, Žalbeno veće je zaključilo da je Šljivančaninovo neispunjavanje dužnosti prema zakonima i običajima ratovanja znatno doprinelo ubistvu ratnih zarobljenika. Iz gorenavedenih razloga, Žalbeno veće je, uz protivno mišljenje sudije Pocara i sudije Vaz, konstatovalo da su se stekli svi uslovi za osuđujuću presudu za pomaganje i podržavanje ubistva nečinjenjem, pri čemu je uvereno van razumne sumnje da je tužilac pokazao da je, kad se uzmu u obzir greške koje je napravilo Pretresno veće, uklonjena svaka razumna sumnja u pogledu Šljivančaninove krivice.

Žalbeno veće je dalje konstatovalo, prije nego što je izrečena nova osuđujuća presuda, da zatvorska kazna u trajanju od pet godina adekvatno ne odražava stepen težine krivičnih dela koja je počinio Šljivančanin. Žalbeno veće je stoga konstatovalo da je prilikom vršenja diskrecionih ovlašćenja Pretresnog veća došlo do primetne greške u izricanju kazne. Iako Pretresno veće nije pogrešilo u svojim činjeničnim zaključcima, što se tiče zaključaka Pretresnog veća o težini krivičnih dela, a posebno što se tiče posledica mučenja po žrtve i njihove porodice, posebne ranjivosti zarobljenika i izuzetno velikog broja žrtava, Žalbeno veće je konstatovalo da je zatvorska kazna u trajanju od pet godina toliko nerazumna da se može zaključiti da Pretresno veće da Pretresno veće očigledno nije valjano primenilo svoja diskreciona ovlašćenja.

Dana 5. maja 2009, Žalbeno veće je izreklo presudu kojom je poništilo oslobađajuću presudu Šljivančaninu po tački 4 optužnice (ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja) i povećalo kaznu s pet na 17 godina zatvora.

Što se tiče Mrkšića, Veće je odbilo jedanaest žalbenih osnova optuženog, kao i dva žalbena osnova tužilaštva, te potvrdilo kaznu od 20 godina zatvora koju je izreklo Pretresno veće.

ŠLJIVANČANINOV ZAHTEV ZA PREISPITIVANJE PRESUDE

Dana 28. januara 2010, Šljivančanin je podneo zahtev za preispitivanje presude Žalbenog veća. U zahtevu za preispitivanje, Šljivančanin je tvrdio da je Miodrag Panić, potpukovnik i načelnik Štaba Gardijske motorizovane brigade i OG Jug bio spreman da dâ iskaz o razgovoru vođenom u noći 20. novembra 1991. koji je stvorio osnovu za dodatnu osuđujuću presudu Žalbenog veća. Šljivančanin je tvrdio da taj iskaz predstavlja novu činjenicu u kontekstu člana 26. Statuta Međunarodnog suda i pravila 119. i 120. Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda i da će ga osloboditi optužbe s obzirom na dodatnu osuđujuću presudu za pomaganje i podržavanje ubistva.

Dana 14. jula 2010, Žalbeno veće je odobrilo Šljivančaninov zahtev za preispitivanje presude Žalbenog veća, uz objašnjenje da nova informacija koju je pružio Panić u vezi s razgovorom predstavlja 'novu činjenicu', koja bi, ukoliko se dokaže, dovela do zaključka o neostvarivanju pravde i eliminisala osnovu za

zaključak iz Presude po žalbi, prema kojem je Šljivančanin posedovao *mens rea* za podržavanje i pomaganje ubistva kao kršenja zakona i običaja ratovanja.

Dana 12. oktobra 2010, strane u postupku su iznele svoju usmenu argumentaciju.

Dana 8. decembra 2010, Žalbeno veće je donelo presudu u postupku preispitivanja. Veće je zaključilo da Panićev iskaz na pretresu preispitivanja bio verodostojan i da je stoga ta 'nova činjenica' zbog čijeg utvrđivanja je pretres održan, dokazana. Žalbeno veće je navelo da njihov prethodni nalaz o tome da je Šljivančanin posedovao *mens rea* za pomaganje i podržavanje ubistva počivao na zaključku da je jedino razumno tumačenje na osnovu postojećih posrednih dokaza bilo to da je Mrkšić tokom razgovora u noći 20. novembra 1991. obavestio Šljivančanina o naredbi za povlačenje. Veće je zaključilo da nova činjenica o kojoj je svedočio Panić čini ovakav zaključak neodrživim i stoga je doveo u pitanje nalaz iz Žalbene presude o tome da je Šljivančanin kriv za pomaganje i podržavanje ubistva kao kršenje zakona i običaja ratovanja. U skladu sa tim, Žalbeno veće je ukinulo dodatnu osuđujuću presudu.

Žalbeno veće je podsetilo na to da je u Žalbenoj presudi konstatovalo da kazna od pet godina zatvora za pomaganje i podržavanje mučenja, koju je izreklo Pretresno veće, ne odražava adekvatno težinu zločina koje je Šljivančanin počinio. Žalbeno veće je stoga poništilo prvobitnu kaznu od pet godina zatvora izrečenu Šljivančaninu i izreklo mu novu kaznu od 17 godina zatvora. Pošto je Žalbeno veće sada ukinulo dodatnu osuđujuću presudu za ubistvo, što je činilo delimičan osnov za povećanje Šljivančaninove kazne, Žalbeno je zaključilo da mora razmotriti da li treba da se preinači kazna od 17 godina. Veće je smatralo da ukidanje dodatne osuđujuće presude za ubistvo značajno umanjuje Šljivančaninovu krivicu i čini neophodnim preinačenje kazne. Žalbeno veće ipak konstatovalo da je zlostavljanje zarobljenika koje je Šljivančanin počinio izuzetno težak zločin. Veće je stoga ukinulo kaznu od 17 godina zatvora i izreklo novu kaznu od 10 godina.

Dana 5. jula 2011, Šljivančaninu je odobreno prevremeno puštanje na slobodu.

Dana 16. avgusta 2012. Mile Mrkšić je prebačen u Portugal na izdržavanje preostalog dijela kazne.

Mrkšić je umro 16. avgusta 2015. tokom izdržavanja kazne.